

Joukkoliikenteen suunnitteluohjeen päivittäminen

11/08.00.00.05/2026 Joukkoliikenteen suunnitteluohje

Hallitus 03.02.2026 § 11

Esittelijä Vs. toimitusjohtaja Vesa Silfver
Valmistelija Liikenne-tulosalueen johtaja Johanna Wallin, johanna.wallin@hsl.fi
Yksikön päällikkö Tero Mertanen, tero.mertanen@hsl.fi
Joukkoliikennesuunnittelija Julius Tavasti, julius.tavasti@hsl.fi

Johdanto

HSL:n nykyinen joukkoliikenteen suunnitteluohje ja palvelutasomäärittely on laadittu vuonna 2016, minkä jälkeen toimintaympäristö, maankäyttö ja joukkoliikennejärjestelmä ovat muuttuneet. Päivitystyön tavoitteena on selkeyttää suunnitteluohjetta, vahvistaa suunnitteluperusteiden perusteluja sekä päivittää palvelutasoluokitukset ja ohjearvot vastaamaan nykyistä matkustuskäyttäytymistä ja maankäyttöä.

Kytkeä HSL:n strategiaan

HSL:n strategiassa vuosille 2026–2029 tavoitellaan helppoa liikkumista, yhteiskunnallista vaikuttavuutta, tulevaisuuden kestäviä matkaketjuja ja tuottavuudella tilaa uudistumiselle.

Osana strategiaa on tuottavuushanke, jolla tavoitellaan yhteensä 12 miljoonan euron säästöjä vuosittaisista operointikustannuksista vuoteen 2029 mennessä verrattuna keväällä 2025 laadittuun alustavan toiminta- ja taloussuunnitelman mukaiseen kustannusennusteeseen. Liikennöintisuunnitelmaan 2026–2027 tehdyt säästötoimenpiteet operointiin kattavat n. 3,8 miljoonaa euroa tästä kokonaisuudesta. Erikseen tehtävien säästötoimenpiteiden lisäksi tuottavuuden parantamista tavoitellaan strategian vuosina (2026–2029) tehtävien alueellisten linjastosuunnitelmien kautta.

Joukkoliikenteen suunnitteluohjeen ja palvelutasomäärittelyn päivittäminen antaa raamit strategiakauden aikana tehtäville alueellisille linjastosuunnitelmille. Yhteistyössä kuntien kanssa päivitetty suunnitteluohje toimii alueellisten linjastosuunnitelmien yhteisenä lähtökohtana. Aluekohtaiset minimipalvelutasot määrittävät alueiden vähimmäistarjonnan, jonka päälle linjastoratkaisut rakennetaan.

Suunnitteluperiaatteiden muutokset

Uuden suunnitteluohjeen lähtökohtana on aiempaa selkeämmin asiakasymmärrys, joka ohjaa suunnitteluperiaatteiden priorisointia matkustajan kannalta kriittisiin tekijöihin. Asiakasymmärryksen korostaminen tukee strategian tavoitetta tehdä liikkumisesta mahdollisimman helppoa. Suunnittelua kehystetään yhdyskuntarakenteen ja monikeskuksisen Helsingin seudun kautta, ja ohjeessa määritellään HSL:n runkoverkko joukkoliikennejärjestelmän perustana, jonka ytimen muodostavat raideliikenne ja runkobussit.

Suunnitteluohjeessa luovutaan tarkoista matka-aikatavoitteista. Matka-aika säilyy keskeisenä joukkoliikenteen kilpailukykytekijänä erityisesti korkeimmissa palvelutasoluokissa, mutta tiukkoja numeerisia vaatimuksia ei pidetä tarkoituksenmukaisina.

Palvelutasomäärittelyn muutokset

HSL:n uusi palvelutasomäärittely on voimassa 15.6.2026–10.8.2031. Tällöin määrittelyä voidaan tarkistaa esimerkiksi Vantaan ratikan liikennöinnin käynnistyttyä.

Palvelutasoluokkien tähtiperusteisesta luokituksesta luovutaan ja siirrytään numeroituun luokitteluun (1–7). Määrittelyyn lisätään uusi luokka 6, joka kuvaa reuna-alueiden rajattua mutta päivittäistä liikennettä, jossa viikonloppujen tarjonta on suppeampaa.

Palvelutasoluokkien ohjearvoja on tarkistettu muuttuneen matkustuskäyttäytymisen perusteella. Sunnuntai- ja päiväliikenteen vaatimuksia on tiukennettu, kun taas ruuhka-ajan vaatimuksia on joissain luokissa hieman kevennetty.

Alimmissa palvelutasoluokissa vähimmäisliikennöintiaikoja tulkitaan jatkossa lähimpään aluekeskukseen Helsingin keskustan sijaan.

Palvelutasomäärittely perustuu jatkossa YKR-ruutupohjaiseen määrittelyyn. Osalla alueista palvelutasoluokitus on merkitty nousevaksi alueiden kehittyvän maankäytön vuoksi. Kehittyvien alueiden luokituksia on nostettu erityisesti vahvojen ratakäytävien yhteydessä. Joillain alueilla palvelutasoa on vastaavasti laskettu, jos aiempi taso on arvioitu liian korkeaksi.

Muutokset toteutuvat pääosin nykyisen liikennetarjonnan puitteissa eivätkä palvelutasojen nostot lähtökohtaisesti edellytä lisärahoitusta. Palvelutasoluokka kuvaa alueen vähimmäistasoa, eikä sen laskeminen automaattisesti tarkoita liikennetarjonnan vähentämistä.

Toimivalta

Hallintosäännön 9 §:n kohdan 9 mukaan hallitus päättää toimialueensa joukkoliikenteen palvelutarjonnan määrästä ja laadusta bussi-, juna-, lautta-, raitio- ja metrolinjoilla (suunnitteluohje).

Ehdotus

Hallitus päättää

a) vahvistaa uuden palvelutasomäärittelyn ajanjaksolle 15.6.2026-10.8.2031 sekä päivitetyn suunnitteluohjeen HSL:n toimivalta-alueelle; sekä

b) valtuuttaa toimitusjohtajan tekemään suunnitteluohjeeseen ja palvelutasomääritelmään vähäisiä muutoksia.

Päätös

Hallitus päätti hyväksyä ehdotuksen yksimielisesti.

Liitteet

1. Joukkoliikenteen suunnitteluohje HSL-liikenteessä 2026